

TEMEL KİMYASALLAR SEKTÖRÜ

GELECEK ARAŞTIRMASI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

23 – 24 Şubat 2018, İstanbul

ÖNSÖZ

Bu rapor, T. C. Ekonomi Bakanlığı ve İKMİB organizasyon ve desteğinde Temel Kimyasallar Sektörünün temsilcilerinin katılımlarıyla gerçekleştirilen Gelecek Araştırması Çalıştayı sonrasında düzenlenmiştir. Toplantıda sektörel alanlar itibarı ile bağlantılı kamu kurum ve kuruluş temsilcileri de yer almıştır. Gelecek Araştırması Çalıştayı; bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler, bu gelişmelerin sektör üzerindeki etkileri, uluslararası ticareti etkileyen yurtdışında karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlar için geliştirilebilecek çözüm önerileri ana başlıkları üzerine yapılandırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. Bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler ve sektörümüz üzerindeki etkileri nelerdir?.....	6
1.1 Toplantı bilgileri.....	6
1.2 Genel Tespitler	8
2. Uluslararası ticareti etkileyen, yurtiçinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?.....	9
2.1 Toplantı bilgileri.....	9
2.2 Genel Tespitler	11
3. Sektörümüzün ortak sorunlarını dikkate aldığınızda bu sorunlar gücümüz çerçevesinde hangi yeni çözüm önerileri ile aşılabilir ya da tamamen kaldırılabilir?.....	12
3.1 Toplantı bilgileri.....	12
3.2 Genel Tespitler	19
4. Sonuç.....	20

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, 23 – 24 Şubat 2018 tarihlerinde İstanbul’da T. C. Ekonomi Bakanlığı, İKMİB, Temel Kimyasallar Sektörü temsilcilerinin katılımıyla yapılan Gelecek Araştırması Çalıştayı’na ait bulguları içermektedir. Her bölüm toplantı bilgilerini vermekte ve belirli konu başlıkları altında toplamaktadır. Konu başlıklarının sıralaması katılımcıların yapılan oylamada en çok oyu alan konudan en az oyu alan konuya göre sıralanmıştır. Bu şekilde katılımcıların önemli gördükleri konu başlıkları önceliklendirilmiştir. Bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler, bu gelişmelerin sektör üzerindeki etkileri, uluslararası ticareti etkileyen, yurtdışında karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlar için geliştirilebilecek çözüm önerileri çalıştayı ana tartışma konularını oluşturmaktadır.

Temel Kimyasallar Sektörü Gelecek Araştırması Çalıştayı süresince sektör paydaşları tarafından ifade edilen ve öne çıkan başlıca sorunlar;

1. Ortadoğu ülkelerinde yaşanan politik ve ekonomik istikrarsızlık bölgeye ihracat yapan firmaları olumsuz etkilemektedir.
2. İthal girdi maliyetlerinin yükselmesi, ürün maliyetlerini artırmaktadır.
3. Dünyada artan korumacılık eğilimi ve anti-damping soruşturmaları, uygulamaları ve vergiler ihracatı zorlamaktadır.
4. Reach tüzüğü yükümlülükleri ile ilgili olarak firmalarımız yeterli destek bulamamaktadır, maliyeti yüksektir.
5. Çin’in uyguladığı çevreye zarar vermeme stratejileri hammadde ve ara mamullerin teminini zorlaştırmakta ve fiyatları artırmaktadır.
6. Küresel merkez bankalarının parasal sıkılaştırmaya gidecek olması likiditeyi daraltacak, dolayısıyla yatırım maliyetlerini artıracaktır.
7. Genel olarak mevzuatla ilgili içerik ve uygulama sıkıntıları bulunmaktadır.
8. Enerji maliyetleri yüksek, hammadde kaynakları yetersizdir.
9. Eğitim eksikliği ve kalifiye eleman yetersizliği bulunmaktadır.

10. Düşük katma değerli ürünler üretiliyor.
11. Reel efektif döviz kuru, kredi maliyetleri (faiz) yüksektir, bu ihracatı olumsuz etkilemektedir.
12. Sektörümüzdeki sorunları inceleyebilecek kamuda ve özel sektörde yeterli uzman personel bulunmamaktadır.
13. Lojistik dağıtım kanalları yetersizdir. (Tren vs.)

1. Bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler ve sektörümüz üzerindeki etkileri nelerdir?

1.1 Toplantı bilgileri

Bölgesel ve küresel gelişmeler ve sektör üzerindeki etkileri aşağıdaki konu başlıkları altında toplanmıştır:

1. Ortadoğu ülkelerinde yaşanan politik ve ekonomik istikrarsızlık bölgeye ihracat yapan firmaları olumsuz etkilemektedir.

- Ortadoğu ülkelerine yapılan ithalat ve ihracat süreçlerindeki para transferlerinde sorun yaşanmaktadır.
- Bölgemizdeki pazarlar politik nedenlerle kaybedilmektedir.
- AB ve Ortadoğu ülkeleriyle ilişkiler alt seviyeye inmiştir.
- Suriye savaşı, İran'ın USD ve menşei ile ilgili sorunlar, Mısır ile ihracat sürecinde yaşanan sorunlar ihracatımızı köklü şekilde etkiliyor.
- İran ambargosu ve USD trafiğinin engellenmesi ihracatı olumsuz etkilemektedir.

2. İthal girdi maliyetlerinin yükselmesi, ürün maliyetlerini artırmaktadır.

- Emtia fiyatlarında ve hammadde girdi fiyatlarındaki artış eğilimi (küresel büyüme kaynaklı) ve kur kaynaklı dalgalanmalar ihracatı olumsuz etkilemektedir.
- Hammadde de dışa bağımlı olmamız.

3. Dünyada artan korumacılık eğilimi ve anti-damping soruşturmaları, uygulamaları ve vergiler ihracatı zorlamaktadır.

- Liberal ekonomiden korumacılığa doğru bir eğilim görülmektedir.
- Korumacı politikaların (ABD ve Trump Etkisi) bulaşıcı hale gelmiştir.

4. Reach tüzüğü yükümlülükleri ile ilgili olarak firmalarımız yeterli destek bulamamaktadır, maliyeti yüksektir.

- Reach tüzüğü yükümlülüklerinin uyum maliyeti yüksektir, bu nedenle ihracatçıların maliyetleri artmaktadır.
- Reach ve KKDİK bütçe açısından ek maliyetler getirmekte bu maliyetler ürüne yansıtılamamaktadır.
- Tek temsilci ve global Reach danışmanı şirketleri ile çalışmanın zorunlu olması ek maliyetler getirmektedir.
- Reach kaydı evraklarında yaşanan eksikliklerin doğru şekilde yönetilememesi süreci uzatıyor.

5. Çin'in uyguladığı çevreye zarar vermeme stratejileri hammadde ve ara mamullerin teminini zorlaştırmakta ve fiyatları artırmaktadır.

- Çin'in çevre sorunları sebebiyle tesisleri kapatması global hammadde arzını ve fiyatlarını yükseltmiştir. Avrupa'da yatırım yapılmamaktadır.

6. Küresel merkez bankalarının parasal sıkılaştırmaya gidecek olması likiditeyi daraltacak, dolayısıyla yatırım maliyetlerini artıracaktır.

7. Diğer konularda yaşanan sıkıntılar

- Eximbank kredi taahhütleri kapatılamamaktadır.
- Türkiye'nin marka değeri düşmüştür.
- Güney Asya'da (APEK) birliğinin kurulması yeni kısıtların doğmasına yol açmıştır.
- Çin ve Asya ülkelerindeki ticari anlaşmalar (ortak pazarlar) ticari ve gümrük avantajlarımızı etkilemektedir.
- E-ticaret dünyada hızla büyümektedir. Bu alanda Türkiye'de gerekli büyüme sağlanamamaktadır.
- USD/EURO/TL arasındaki kur oynaklığı gelecek yönündeki tahminleri kötü yönde etkilemektedir.

1.2 Genel Tespitler

Bölgesel ve küresel gelişmeler ve sektör üzerindeki etkileri dikkate alındığında aşağıdaki konu başlıkları öne çıkmaktadır;

1. Ortadoğu ülkelerinde yaşanan politik ve ekonomik istikrarsızlık bölgeye ihracat yapan firmaları olumsuz etkilemektedir.
2. İthal girdi maliyetlerinin yükselmesi, ürün maliyetlerini artırmaktadır.
3. Dünyada artan korumacılık eğilimi ve anti-damping soruşturmaları, uygulamaları ve vergiler ihracatı zorlamaktadır.
4. Reach tüzüğü yükümlülükleri ile ilgili olarak firmalarımız yeterli destek bulamamaktadır, maliyeti yüksektir, süreç uzundur.
5. Çin'in uyguladığı çevreye zarar vermeme stratejileri hammadde ve ara mamullerin teminini zorlaştırmakta ve fiyatları artırmaktadır.
6. Küresel merkez bankalarının parasal sıkılaştırmaya gidecek olması likiditeyi daraltacak, dolayısıyla yatırım maliyetlerini artıracaktır.

2. Uluslararası ticareti etkileyen, yurtiçinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2.1 Toplantı bilgileri

Uluslararası ticareti etkileyen, yurtiçinde karşılaşılan sorunlar aşağıdaki konu başlıkları altında toplanmıştır:

1. Genel olarak mevzuatla ilgili içerik ve uygulama sıkıntıları bulunmaktadır.

- Vergi daireleri KDV iadesi sürecinde önceden diğer kurumlarca istenen ve hazırlanmış olan belgeleri tekrar istemekte ve bu iş ve zaman kaybına yol açmaktadır.
- GTİP testinde sıkıntılar yaşanmaktadır.
- Akredite laboratuvarlar hakkında bilgi eksikliği bulunmaktadır.
- Gümrük kapılarında farklı uygulamalar yapılmaktadır.
- Gümrüklerde fazla mesai ücretleri mükelleflerden tahsil edilmektedir.
- Ülkeye giren malları kontrol edecek yeterlilikte kontrolör bulunmamaktadır. Yapılan kontrol süreçleri uygun değildir.
- Yatırımlar önündeki mevzuat sorunları yatırımları geciktiriyor ve zorlaştırıyor.
- Yatırımlarda izin süreçlerinin çok uzun sürmesi ve süreçler çok yorucudur.

2. Enerji maliyetleri yüksek, hammadde kaynakları yetersizdir.

- Yüksek enerji maliyetleri ve akaryakıt vergileri gibi vergilerin yüksek olması.

3. Eğitim eksikliği ve kalifiye eleman yetersizliği bulunmaktadır.

- Uygun eleman, eğitim eşgüdümü bulunmamaktadır.
- Teknik lise ve staj sistemleri eksiktir ve var olanlar iyi yönetilememektedir.

4. Düşük katma değerli ürünler üretiliyor.

- İthalat ile ihracat yapılması sektörü zorlamaktadır.
- İthalata bağlı ihracat modeli uygulanıyor.

5. Reel efektif döviz kuru, kredi maliyetleri (faiz) yüksektir, bu ihracatı olumsuz etkilemektedir.

- Kredi faizleri çok yüksektir, finansman kaynaklarına ulaşmak zordur.
- Kredi maliyetleri yatırıma uygun değil ve dağıtılan krediler verimli kullanılmıyor, denetlenmiyor.

6. Sektörümüzdeki sorunları inceleyebilecek kamuda ve özel sektörde yeterli uzman personel bulunmamaktadır.

7. Lojistik dağıtım kanalları yetersizdir. (Tren vs.)

- Lojistik üs yatırımları yeterli değildir.

8. Diğer konularda yaşanan sıkıntılar

- Test hizmeti veren kuruluşlarda bilimsel alt yapı eksiktir.
- Sektör bu tarz toplantılara katılım sağlamıyor ve sorunlarına sahip çıkmıyor.
- İşçilik üzerinde yüksek vergi yükü bulunmaktadır.
- Endüstri arazileri pahalıdır.
- ADR yönetmeliğinin getirdiği yasal yükümlülükler maliyetleri yükseltmektedir.

2.2 Genel Tespitler

Uluslararası ticareti etkileyen, yurtiçinde karşılaşılan sorunlar dikkate alındığında aşağıdaki konu başlıkları öne çıkmaktadır;

1. Genel olarak mevzuatla ilgili içerik ve uygulama sıkıntıları bulunmaktadır.
2. Enerji maliyetleri yüksek, hammadde kaynakları yetersizdir.
3. Eğitim eksikliği ve kalifiye eleman yetersizliği bulunmaktadır.
4. Düşük katma değerli ürünler üretiliyor.
5. Reel efektif döviz kuru, kredi maliyetleri (faiz) yüksektir, bu ihracatı olumsuz etkilemektedir.
6. Sektörümüzdeki sorunları inceleyebilecek kamuda ve özel sektörde yeterli uzman personel bulunmamaktadır.
7. Lojistik dağıtım kanalları yetersizdir. (Tren vs.)

3. Sektörümüzün ortak sorunlarını dikkate aldığınızda bu sorunlar gücümüz çerçevesinde hangi yeni çözüm önerileri ile aşılabılır ya da tamamen kaldırılabilir?

3.1 Toplantı bilgileri

Uluslararası ticareti etkileyen yurtiçi ve yurtdışı sorunlara ilişkin çözüm önerileri aşağıdaki konu başlıkları altında toplanmıştır:

1. Ortadoğu ülkelerinde yaşanan politik ve ekonomik istikrarsızlığın bölgeye ihracat yapan firmaları olumsuz etkilemesine ilişkin öneriler;

- a. İsrail’de şirket kurularak Mısır’a karayolu le sevkiyat yapılabilir. (KUAYZET Projesi) “Made in İsrail” damgası taşıyan ürünlerde Mısır’dan ihracata kota konmayabilir.
- b. İran’la yaşanan sorunlar için ortak ticaret anlaşmaları yapılabilir.
- c. Suriye’de firmaların bir kısmı savaştan etkilenmeden üretime devam etmektedir. Örneğin Henkel üretime devam etmektedir. Lübnan üzerinden ithalat yapılarak Suriye’ye ürün satılabilir. Suriye ihracatı Lazkiye limanından devam etmektedir.
- d. İran ile devlet desteğinde bir anlaşma formülü geliştirilebilir.
- e. Ortadoğu ülkelerine yapılan ithalat ve ihracat süreçlerindeki para transferlerinde sorun yaşanmasına yönelik olarak döviz büroları ve kuyumcularla işlem yapılmasına olanak tanıyacak devlet destekli işlem yapılması sağlanabilir.
- f. Sınır ticaretinde menşei Türkiye olmalıdır. Ekonomi Bakanlığı bölgedeki yatırım yapabilecek kişiler ve tüccarlarla toplantılar yapılabilir. Azerbaycan tren hattı bu bölgede avantaj sağlayabilir.

2. İthal girdi maliyetlerinin yükselmesinin, ürün maliyetlerini artırmasına yönelik öneriler;

- a. Fiyat referans sistemindeki eksiklikler ve yanlışlar düzeltilebilir.
- b. İhtiyaç duyulan hammaddelerin Türkiye’de üretilmesi için devlet desteği sağlanabilir.

- c. İhracatı destek olarak yapılan ithalatta gümrük mevzuatının uygulanması kolaylaştırılabilir.
- d. Döviz vadeli hammadde alımlarında üreticilerin korunmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- e. İhtiyaç duyulan hammaddelerin Türkiye’de üretiminin yapılabilmesi için üniversite-sanayici işbirliğinin artırılması desteklenebilir.
- f. Teşvik mevzuat genişletilebilir.
- g. İthal girdiler doğru GTİP kodu ile kayıt altına alınabilir.
- h. Alternatif kimyasallar geliştirilebilir.

3. Dünyada artan korumacılık eğiliminin ve anti-damping soruşturmalarının, uygulamalarının ve vergilerin ihracatı zorlamasına ilişkin öneriler;

- a. Türkiye korumacı politika yürüten ülkelere aynı şekilde karşılık verebilir.
- b. Korumacı politika yürütmeyen ülkelerle ticaretin artırılması yönünde ikili anlaşmalar yapılabilir.
- c. Ticarete takas usulü mal/ürün alımı satımı yapılabilir.
- d. Ticaret hacimleri gözden geçirilip, eşitlenmesi yönünde çalışmalar yapılabilir.
- e. Yerli malının kullanılması teşvik edilebilir.

4. Genel olarak mevzuatla ilgili içerik ve uygulama sıkıntıları olmasına yönelik öneriler;

- a. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı ve Ekonomi Bakanlığı arasında ihracat kayıtlı satışlar, vergi indrimi gibi konularda bilgi paylaşımı sağlanabilir.
- b. VEDOP programıyla veriler Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’ndan Maliye Bakanlığı’na iletilmektedir ancak mükellefin bağlı bulunduğu vergi daireleri mükelleften belgeler istemektedir. Bunun çözümü için Maliye Bakanlığı Gümrük Bakanlığı’nın verileri temel alınabilir.
- c. VEDOP programı dış ticaretle ilgili tüm kurumlara açılarak mükelleflerden ayrıca belge istenmesi engellenebilir.
- d. İlk GİB olmak üzere ihracat faturalarının tamamı elektronik ortama taşınabilir.

- e. 13-14 Haziran 2014 tarihlerinde gerçekleşen "1. Ulusal Test ve Muayene Çalıştayı sonuçlarında Türkiye'de kurulmuş laboratuvarların yeterli teknik altyapıya sahip olduğu ancak verimli kullanılmadığı, yeni kurulacak laboratuvarlar için doğru planlama yapılması gerektiği ve tekrara sebep olmayacak şekilde, cihaz çöplüğüne dönüşmemek adına doğru adımların atılması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenle yeni akredite laboratuvar kurulması yerine mevcut akredite laboratuvarlar üzerinden çözüm aranması ve İstanbul merkezli TURKLAB organizasyonunun bu anlamda değerlendirilmesi ve ortak hareket edilmesi önerilmektedir.
- f. Gümrüklerde çalışan kimyagerlerin eğitim seviyeleri artırılabilir.
- g. Gümrük müşavirlerinin firmalarla ilgili gümrüklere daha detaylı bilgi vermeleri sağlanabilir.
- h. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın alt yapısını güçlendirerek tüm gümrüklerde mevzuatın aynı şekilde uygulanması sağlanabilir.
- i. Bazı gümrüklerde mesai ücretlerinin mükelleflerden alınması gerekli olsa bile gümrüklerde mesai ücretlerinin mükelleflerden alınmasının önüne geçilebilir. Fazla çalışma sürelerinin düşürülmesi yönünde çalışmalar yapılabilir.
- j. Gümrüklerde çalışan kalifiye eleman sayısı artırılabilir.
- k. Malları kontrol edecek kontrolörlerin gümrüklerde konuşlanması sağlanabilir.
- l. Firmaların kontrol edilecek ürünlerin belgelerini önceden almaları sağlanabilir.
- m. Mevzuatlarla ilgili bilgi eksikliklerini gidermek üzere bu konuda daha detaylı bilgilendirme yapılabilir.
- n. İngiltere'de uygulanan OneStopShop modeli Türkiye'ye uyarlanabilir.

5. Enerji maliyetlerinin yüksekliği, hammadde kaynaklarının yetersizliğine ilişkin öneriler;

- a. Türkiye Ceyhan, Yumurtalık bölgesinde Kimya kümelenmesi projesi uygulamaya koyacaktı ancak durduruldu. Bu tarz ulusal menfaat yaratacak projeler hızla hayata geçirilebilir.

- b. Cari açığın kapatılabilmesi için doğrudan yatırıma karar veren yatırımcıları ülkemize çekmek üzere hukuk istikrarı, yatırım için gerekli koşullar sağlanabilir.
- c. İthalata dayalı politikalar yerine yerli enerji kaynaklarının kullanımına yönelik politikalar uygulanabilir.
- d. Devlet enerji yatırımlarına ağırlık verebilir, bu yatırımların özel sektör eliyle yapılması maliyetleri artırmaktadır.
- e. Yenilenebilir enerji yatırımlarını artırmak için teşvikler verilebilir.
- f. Enerji iletim hatlarının eksikliği giderilebilir.
- g. Güneş enerjisinden daha çok yararlanmak üzere yatırımlar yapılabilir, güneş enerji panellerinin yerli olarak üretilmesi desteklenebilir.
- h. Türkiye’de nükleer enerji santralleri kurularak enerji maliyetleri düşürülebilir.
- i. Sanayici faturalarında YEKDEM - Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması Farkı gözetilebilir.
- j. Enerji kullanımının yoğun olduğu sektörlerde elektrik fiyatlarında devlet desteği verilebilir. (Petkim’in maliyetlerinin %75’i elektrik maliyetidir.)
- k. Mikro HES’ler yerine büyük santrallerin kurulması desteklenebilir. Maliyet hesaplarının doğru yapılması, yağış miktarlarının doğru hesaplanması sağlanmalıdır. Aksi takdirde çevreye zararları da büyük olabilir.

6. Reach tüzüğü yükümlülükleri ile ilgili olarak firmalarımızın yeterli destek bulamamasına ve maliyetinin yüksek olmasına ilişkin öneriler;

- a. Reach konusunda danışmanlık veren RGS isimli bir firma bulunmaktadır. Yeterli personel sayısı artırılabilir, web sayfası oluşturulabilir.
- b. Çevre Bakanlığı Reach tüzüğü yükümlülükleri ile ilgili daha çok çalışabilir ve bunları açıklayabilir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı “www.kimyasallar.csb.gov.tr” adresinde ve “www.kimyasallar.gov.tr” adresinde sorulan sorulara anlık cevaplar vermektedir. Bu hizmetler daha geniş kitlelere duyurulabilir.
- c. Türkiye’de birleşik bir test merkezi kurulmalıdır. Bu test merkezine sadece Reach konusunda bir uzman bulundurulmalıdır.

- d. Madencilik alanında Türkiye'de en geniş ve akredite laboratuvar MTA Genel Müdürlüğü Analiz Laboratuvarlarıdır. Buna ek olarak Yeditepe Üniversitesi maden konularında altyapısını ve teknik yeterliliğini MTA Genel Müdürlüğü Analiz Laboratuvarları desteği ile sağlamıştır. Yeditepe Üniversitesi Laboratuvarı gıda ve maden konularında oldukça gelişmiş bir laboratuvardır ve buradan sonuç alınabilmektedir. Türkiye'deki laboratuvar listesine "Turklab www.turklab.org" adresinden ulaşılabilir. Bu konuda firmalara duyurular yapılabilir.
- e. Türkiye'de Reach tüzüğü yükümlülüklerini yerine getirmiş olan firmaların listesi yayınlanabilir.

7. Eğitim eksikliğine ve kalifiye eleman yetersizliğine ilişkin öneriler;

- a. Yüksek sayıda düşük bilgi seviyesinde mühendis yetiştirmek yerine, düşük sayıda yüksek bilgi seviyesinde olan mühendisler yetiştirmeye yönelik eğitim verilebilir.
- b. Teknik ve ara kademe eleman yetiştiren meslek liselerinin, meslek yüksek okullarının eğitimleri daha kaliteli hale getirilebilir, uzmanlık teşvik edilebilir.
- c. Firmalarda etkili staj programları oluşturulabilir, bu programlar teşvik edilebilir, mecburi tutulabilir, denetlenebilir.
- d. Sektörde yetişmiş uzman kişilerin eğitim alanında görev almaları desteklenebilir. Şirketlerin eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması süreçlerine katılımları zorunlu hale getirilebilir, teşvik edilebilir.
- e. Yeni mezunlara uzun süreli staj imkanları sağlanabilir.
- f. Firmalar meslek liseleri, meslek yüksek okullarının ihtiyaçlarının, eğitim içeriklerinin belirlenmesinde süreçte yer alabilirler.
- g. Çok sayıda yetersiz eğitim kurumu yerine merkez konumda oluşturulmuş, daha donanımlı, yüksek kalitede eğitim veren üniversite, meslek liseleri, meslek yüksek okulları oluşturulabilir.
- h. Yurtdışında yüksek lisans, doktora yapmış, Ar-Ge konusunda deneyimi olan kişilerin şirketler içinde istihdam edilmesi desteklenebilir.
- i. Üniversitelerin politikadan arındırılması, bağımsız kurumlar haline getirilmesi eğitim kalitesini artırabilir.
- j. Eğitim üniversite ile sınırlı kalmamalı, çalışma süresince çalışanların eğitim seviyelerinin artırılması için şirketler yatırım yapabilirler.

8. Düşük katma değerli ürünler üretilmesine ilişkin öneriler;

- a. Sektör olarak yüksek katma değerli ürün üretimi teşvik edilebilir.
- b. Bu alanda çalışabilecek kalifiye elemanların yetiştirilmesi için planlama yapılabilir.
- c. Ar-Ge çalışmaları belirli alanlara yönlendirilebilir.

9. Reel efektif döviz kurunun, kredi maliyetlerinin (faiz) yüksek olmasına ilişkin öneriler;

- a. Yatırımlar daha planlanarak, maliyet dönüş hızı yüksek olan yatırımlara yönlendirilmesi sağlanabilir.
- b. Yerel para birimleriyle ticaret yapılabilmesinin yolları araştırılabilir.
- c. Devlet destekli, düşük faizli, uzun vadeli krediler sağlanabilir, teşvikler artırılabilir.
- d. Devlet kurumları dışındaki kurumlarında etkin politikalar oluşturması, her şeyin devlet eliyle yapılmasının beklenmemesi sağlanabilir.
- e. Döviz ile ilgili olarak denetleme mekanizmaları artırılabilir, çeşitlendirilebilir.
- f. Politik söylemlerin döviz fiyatları üzerinde etkisini azaltmak üzere, tansiyonun düşürülmesi sağlanabilir.

10. Çin'in uyguladığı çevreye zarar vermeme stratejilerinin hammadde ve ara mamullerin teminini zorlaştırmasına ve fiyatları artırmasına yönelik öneriler;

- a. Çin'den gelen hammadde, ara mamul gibi ürünlerin analizleri yapılabilir ve ön sırada yer alan ürünlerin Hindistan, Tayland gibi ülkelerden temini sağlanabilir.
- b. Uzun vadede kritik hammadde ve yarı mamullerin Türkiye'de üretilmesi planlanabilir.
- c. Tek tedarikçi ile çalışma politikası gözden geçirilebilir. Uzun vadede tek tedarikçi ile çalışmak doğru bir politika olmayabilir, tedarikçi sayısının artırılması her dönemde tercih edilen bir yol olmalıdır. Fiyatlar yüksek bile olsa farklı tedarikçiler arasında 20/80, 30/70 dağılımı gözetilebilir.

11. Lojistik dağıtım kanallarının yetersiz olmasına ilişkin öneriler;

- a. Demiryolları Taşımacılığı Derneği yetkilisinden alınan bilgiye göre Çin – Avrupa demiryolu ile 15 günde Hamburg'a tren yolu ile sevkiyat mümkün olacaktır. Sibiryaya üzerinden gelen hat ile bizim hatlarımız arasında ekipman (ray) yetersizliği bulunmaktadır. HUB yatırımı çok yüksektir. Konteyner yatırımı

gerekmektedir. Devletin ve lojistik firmaların aktarma yatırımı yapmaları hızlandırılabilir.

- b. Üçüncü köprü demiryolu yatırımı hızlandırılabilir.
- c. Özel sektörün yatırım yapmasını kolaylaştırmak için demiryollarındaki bürokrasi azaltılabilir.
- d. Bu noktada yatırım yapmak isteyen firmalara Ulaştırma Bakanlığı kanalı ile devlet desteği verilebilir.
- e. Ulaştırma Bakanlığı komşu ülkelerde bulunan demiryollarının birbirine bağlanması yönünde çalışmalar yapılabilir.

12. Sektörümüzdeki sorunları inceleyebilecek yeterli uzman personelin kamuda ve özel sektörde yetersiz olmasına ilişkin öneriler;

- a. Kamuda ve özel sektörde tecrübeli uzman personelden yararlanılması devlet teşviki ile sağlanabilir.
- b. Üniversite eğitimi esnasında firmalarda staj yapılması sağlanabilir.
- c. Sektörde en az 5 yıl tecrübeli uzman personel kamuda işe alınabilir.
- d. Sektöre danışmanlık yapacak firmalar desteklenebilir.
- e. Kamuda çalışan personelin memnuniyetinin artırılması sağlanabilir.

13. Küresel merkez bankalarının parasal sıkılaştırmaya gidecek olmasının likiditeyi daraltması, dolayısıyla yatırım maliyetlerini artırmasına yönelik öneriler;

- a. Ülke olarak güçlü olduğumuz ürünlerle ilgili üretimi artırabilir, likidite sorununa çare olarak mal ve hizmet takasını düşünebiliriz.
- b. Varlık satışından varlık fonuna kaynak ayrılabilir.

3.2 Genel Tespitler

Temel Kimyasallar Sektörünün yurtiçi ve yurtdışı satışlarını etkileyen ortak sorunları dikkate alındığında aşağıdaki konu başlıklarında çözüm önerileri öne çıkmaktadır;

1. Ortadoğu ülkelerinde yaşanan politik ve ekonomik istikrarsızlığın bölgeye ihracat yapan firmaları olumsuz etkilemesine ilişkin öneriler,
2. İthal girdi maliyetlerinin yükselmesinin, ürün maliyetlerini artırmaya yönelik öneriler,
3. Dünyada artan korumacılık eğiliminin ve anti-damping soruşturmalarının, uygulamalarının ve vergilerin ihracatı zorlamasına ilişkin öneriler,
4. Genel olarak mevzuatla ilgili içerik ve uygulama sıkıntıları olmasına yönelik öneriler,
5. Enerji maliyetlerinin yüksekliği, hammadde kaynaklarının yetersizliğine ilişkin öneriler,
6. Reach tüzüğü yükümlülükleri ile ilgili olarak firmalarımızın yeterli destek bulamamasına ve maliyetinin yüksek olmasına ilişkin öneriler,
7. Eğitim eksikliğine ve kalifiye eleman yetersizliğine ilişkin öneriler,
8. Düşük katma değerli ürünler üretilmesine ilişkin öneriler,
9. Reel efektif döviz kurunun, kredi maliyetlerinin (faiz) yüksek olmasına ilişkin öneriler,
10. Çin'in uyguladığı çevreye zarar vermeme stratejilerinin hammadde ve ara mamullerin teminini zorlaştırmasına ve fiyatları artırmaya yönelik öneriler,
11. Lojistik dağıtım kanallarının yetersiz olmasına ilişkin öneriler,
12. Sektörümüzdeki sorunları inceleyebilecek yeterli uzman personelin kamuda ve özel sektörde yetersiz olmasına ilişkin öneriler,
13. Küresel merkez bankalarının parasal sıkılaştırmaya gidecek olmasının likiditeyi daraltması, dolayısıyla yatırım maliyetlerini artırmaya yönelik öneriler.

4. Sonuç

Çalıştay bulguları, sektöre yönelik olarak uzun süredir mevcut olan problemleri vurgulamasının yanında özellikle son dönemde ortaya çıkan ve daha acil önlemler gerektiren problemlerin de altını çizmektedir. Sektörün uzun süredir yaşadığı/bildiği problemler belki daha orta ve uzun vadede yapısal değişiklikler ve iyileştirmeler gerektirmekle birlikte, son dönemde ortaya çıkan, özellikle yakın coğrafyamızdaki pazarlarda yaşanan kayıplar ise öncelikli ve zaman kaybetmeden ele alınması gereken bir husustur.

Ortadoğu ülkelerinde yaşanan politik ve ekonomik istikrarsızlık bölgeye ihracat yapan firmaları uzun süredir olumsuz etkilemektedir. İsrail’de şirket kurularak Mısır’a karayolu ile sevkiyat yapılabilmesi, Suriye’de savaştan etkilenmeden üretime devam eden firmalarla ilişkiye geçilmesi, Lübnan üzerinden ithalat yapılarak Suriye’ye ürün satılması, Suriye Lazkiye limanı üzerinden ihracat yapılması, para transferinde alternatif yöntemler geliştirilmesi gibi seçeneklerin değerlendirilmesi firmaların yaşadıkları kayıpları azaltma yönünde katkı sağlayacaktır.

İthal girdi maliyetlerinin yükselmesi, ürün maliyetlerini artırmaktadır. Özellikle teknoloji yoğun olan ve rafineri, petrokimya, enerji, lojistik entegrasyonu gerektiren büyük ölçekli kimya sektörü yatırımları endüstri bölgelerinde kurularak, çeşitli mekanizmalarla desteklenmeli ve yatırımların cazibesi artırılmalıdır. Avrupa Birliği ülkeleri ve Singapur başta olmak üzere Uzak Doğu Ülkeleri kimya sanayinde entegrasyonu endüstri bölgeleri ile sağlayarak sektörde rekabeti artırarak geliştirmişlerdir.

Dünyadaki örneklerine benzer bir şekilde, ülkemizde rafineri, petrokimya, enerji, lojistik bütünleşmesi gerektiren büyük ölçekli kimya sektörü üretimi ve yatırımları için endüstri bölgelerinin kurulması ve yatırımların çeşitli mekanizmalarla desteklenmesi ile sektörün gelişmesi sağlanacaktır. Dolayısı ile yaklaşık %30’ u kimya sektöründen

kaynaklanan ara hammaddedeki cari açık önemli ölçüde azalacak ve ülke ekonomisine katma değer yaratılacaktır.

Dünyada artan korumacılık eğilimi ve anti-damping soruşturmaları, uygulamaları ve vergileri ihracatı zorlamaktadır. Türkiye korumacı politika yürüten ülkelere aynı korumacı yaklaşımla cevap verebilir ancak bunu yapabilmesi için bu alanda elini güçlendirecek yatırımları ve düzenlemeleri yapmak durumundadır. Korumacı politika yürütmeyen ülkelerle ticaretin artırılması yönünde ikili anlaşmalar yapılması, ticarete takas usulü mal/ürün alımı satımı yapılması, ticaret hacimlerinin gözden geçirilip, eşitlenmesi yönünde çalışmalar bu sorunun etkilerini azaltacaktır.

Genel olarak mevzuatla ilgili içerik ve uygulama sıkıntıları yaşanmaktadır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı ve Ekonomi Bakanlığı arasında ihracat kayıtlı satışlar, vergi indirim gibi konularda bilgi paylaşımı sağlanabilir. VEDOP programıyla veriler Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan Maliye Bakanlığı'na iletilmektedir ancak mükellefin bağlı bulunduğu vergi daireleri mükelleften belgeler istemektedir. Maliye Bakanlığı Gümrük Bakanlığı'nın verilerinin temel alınması, VEDOP programının dış ticaretle ilgili tüm kurumlara açılarak mükelleflerden ayrıca belge istenmesinin engellenmesi, ilk önce GİB olmak üzere ihracat faturalarının tamamının elektronik ortama taşınması sorunun aşılmasına destek verebilir. Gümrüklerdeki mevzuat ve uygulamalar sektörün ana sorunlarından biridir. Gümrüklerde çalışan kimyagerlerin eğitim seviyelerinin artırılması, gümrük müşavirlerinin firmalarla ilgili gümrüklere daha detaylı bilgi vermeleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın alt yapısını güçlendirerek tüm gümrüklerde mevzuatın aynı şekilde uygulanmasının sağlanması, bazı gümrüklerde mesai ücretlerinin mükelleflerden alınması gerekli olsa bile gümrüklerde mesai ücretlerinin mükelleflerden alınmasının önüne geçilmesi, Gümrüklerde fazla çalışma sürelerinin düşürülmesi yönünde çalışmalar yapılması ve gümrük çalışanlarının yetkinliklerinin artırılması sorunu azaltacaktır. İngiltere' de uygulanan OneStopShop modeli gibi yurtdışında uygulanan modellerin incelenerek ülkemize uyarlanması süreci hızlandırabilir.

Enerji maliyetlerinin yüksekliği, hammadde kaynaklarının yetersizliği üzerinde durulması gereken bir diğer husus olarak öne çıkmaktadır. Türkiye Ceyhan, Yumurtalık bölgesinde kimya kümelenmesi projeleri gibi ulusal menfaat yaratacak projelerin hızla hayata geçirilmesi gerekmektedir. Suudi Aramco şirketi ile Dow Chemical firmasının ortak yatırımı olan Sadara Projesi gibi yatırımlara karşın ölkemizde yerli yatırımcılarla teknoloji, finans yatırımı yapabilecek yabancı yatırımcıları bir araya getirmek ve yatırım ortamını sağlamak gerekmektedir. Devletin enerji yatırımlarına ağrılık vermesi gerekebilir.

İthalata dayalı politikalar yerine yerli enerji kaynaklarının kullanımına yönelik politikaların uygulanması, uygulanabilir. Yenilenebilir enerji yatırımlarını artırmak için teşvikler verilmesi, güneş enerjisinden daha çok yararlanmak üzere yatırımlar yapılması, güneş enerji panellerinin yerli olarak üretilmesi desteklenmelidir.

Enerji kullanımının yoğun olduğu sektörlerde elektrik fiyatlarında devlet desteği verilmesi, mikro HES' ler yerine büyük santrallerin kurulması gerekmektedir.

Reach tüzüğü yükümlölükleri ile ilgili olarak firmalarımızın yeterli destek bulamadıkları ifade edilmiştir. Avrupa Birliği REACH Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesini takiben ihracatçı firmalarımızı bu mevzuat konusunda bilgilendirmek amacıyla Ekonomi Bakanlığı'nın talimatıyla İMMİB bünyesinde 2007 tarihi itibarıyla kurulan REACH Yardım Masası, 10 yılı aşkın bir süredir bilgilendirme yapmaktadır. <http://reach.immib.org.tr> web adresinde Yardım Masası duyuruları, aylık bültenleri ve REACH konusunda ihtiyaç duyulabilecek çok sayıda bilgi ve doküman bulunmaktadır. REACH Yardım Masası, ölkede 440 kadar seminer vermiş ve 9000'e yakın katılımcıyı bilgilendirmiş olup, halen ayda bir kere Dış Ticaret Kompleksi'nde ücretsiz bilgilendirme seminerleri vermektedir. Bu seminerlere kayıt olmak ya da bilgi almak için reach@immib.org.tr e-posta adresine ileti atılabilir ya da 0 212 454 09 19 numaralı telefondan iletişim kurulabilir.

Bu konuda danışmanlık ve REACH Tek Temsilcilik (gerekli yasal aracılık) hizmeti veren Reach Global Services 2008 yılında İKMİB ile Çelik İhracatçıları Birliği tarafından kurulmuştur. RGS kimyasallar ve kozmetik endüstrilerinde faaliyet gösteren firmalara

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti kimyasal mevzuatları ile uyum sağlanması hakkında yardımcı olan profesyonel bir danışmanlık firması olarak faaliyet göstermektedir. Firma alışmaları ile ilgili bilgilendirmenin yapılması ve hizmet alan firmaların ihtiyaçlarının, taleplerinin değerlendirilmesi bu konudaki sorunların bir kısmını çözecektir. <http://reach-gs.eu/> adresinde firma hizmetleri hakkında bilgi ve irtibat bilgileri bulunabilir.

evre ve şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan ve AB REACH' i uyumlaştıran "Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkındaki Yönetmelik" ise 23 Haziran 2017 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanmıştır. Yönetmelik, bir geçiş süresi vermekle birlikte sanayiciler tarafından yılda 1 tonun üzerinde üretilen veya ithal edilen kimyasal hammaddeler için Bakanlıkça kurulan bir sisteme elektronik olarak kayıt yapılmasını gerektirmektedir. Ayrıca KKDİK, tehlikeli kimyasallara yönelik kısıtlamalar, yüksek önem arz eden bazı kimyasallarla ilgili bilgi verme ve izin ykmllkleri de getirmektedir. KKDİK, sadece kimyasal üreticisi firmaları değil mamul ve yarı mamul üreten firmaları da etkilemektedir. Yönetmelik konusunda koordinatör Bakanlık olarak evre ve şehircilik Bakanlığı'nın <http://kimyasallar.csb.gov.tr/> adresinde açmış olduğu 'Ulusal Yardım Masası' web sayfasında ilgili mevzuat ve rehberler, sıkça sorulan soruları ve cevapları bulunmakta olup, ayrıca web sitesinde yer alan soru formu doldurularak Bakanlığa iletilen sorular yanıtlanmaktadır.

Eğitim eksikliği ve kalifiye eleman yetersizliği ana problemlerden biri olarak gözükmektedir. Akademi ve Sanayi işbirliğinin geliştirilmesi için seçili eğitim kurumlarında teknoloji transfer ofislerinin kurularak, bu ekiplerin yurtdışındaki örneklere benzer şekilde sanayinin ARGE faaliyetlerinin geliştirilmesinde kullanılması, lkemizde faaliyet gösteren Kimya ve Petrokimya üreticilerinin talepleri doğrultusunda oluşturulacak iş gücü envanterine uygun eğitim planlarının yapılması, meslek okullarının ve niversite komitelerinin girişimleri ile doğru insan kaynağının kullanılması önemlidir.

Sektörde yetişmiş uzman kişilerin eğitim alanında görev almaları sektör firmalarının eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması süreçlerine katılımları teşvik edilmelidir. Çok sayıda yetersiz eğitim kurumu yerine merkez konumda oluşturulmuş, daha donanımlı, yüksek kalitede eğitim veren üniversite, meslek liseleri, meslek yüksek okulları oluşturulmalıdır.

Petrokimya sektöründe büyük ölçüde bilgi, teknoloji ve lisans bakımından dışa bağımlılık devam etmektedir. Kurulmuş tesisleri çalıştıracak yeterli tecrübe ve bilgi birikimi oluşmuş, ancak yeni bir fabrikayı, tasarlayacak, temel ve detay mühendisliğini tasarlayacak, ürün geliştirecek bilgi birikimi yoktur. Bu da yeni yatırımların maliyetini yükseltmekte, yüksek katma değerli ürünler üretilmemektedir. Bu sorunun çözümü için yurtdışındaki yetkin Türk bilim insanlarının ülkemizde kurulacak merkezlere/platformlara yönlendirilmeleri, ortaklık kurmaları, yakın ilişki içinde birlikte çalışmaları planlanmalıdır. Büyük bütçeli üniversite, kamu, sanayi işbirliği ile araştırmaların yapılabileceği Ar-Ge merkezleri kurulmalıdır. Firmalar doktora öğrencilerini özellikle bu alanda öncü ülkelere gönderilmelidir. Yabancı olup alanda uzmanlığı olan kişiler firmalarda, Ar-Ge merkezlerinde istihdam edilmelidir. Yurtdışında yeni iş girişimlerinin satın alınıp firmaların bünyelerine katılması yaygın bir uygulamadır. Firmalar kendi Ar-Ge bölümlerini kurmadan maliyeti düşürmektedir. Bu şekilde zaman alacak projelerde hızla yol almak mümkün olabilmektedir.

Reel efektif döviz kurunun değişkenliği ve kredi maliyetlerinin (faiz) yüksek olması sektörü olumsuz etkilemektedir. Bu konuda yatırımların daha planlı yapılması, maliyet dönüş hızı yüksek olan yatırımlara destek verilmesi sağlanabilir. Devlet destekli, düşük faizli, uzun vadeli krediler sağlanabilir, teşvikler artırılabilir. Politik söylemlerin döviz fiyatları üzerinde etkisini azaltmak üzere, tansiyonun düşürülmesi sağlanabilir.

Çin'in uyguladığı çevreye zarar vermeme stratejilerinin hammadde ve ara mamullerin teminini zorlaştırmakta ve fiyatları artırmaktadır. Bu nedenle Çin'den gelen

hammadde, ara mamul gibi ürünlerin analizleri yapılmalı, ön sırada yer alan ürünlerin Hindistan, Tayland gibi alternatif ülkelerden temini sağlanmalıdır. Tek tedarikçi ile çalışma politikası gözden geçirilmelidir. Uzun vadede tek tedarikçi ile çalışmak doğru bir politika olmayabilir, tedarikçi sayısının artırılması her dönemde tercih edilen bir yol olmalıdır. Fiyatlar yüksek bile olsa farklı tedarikçiler arasında 20/80, 30/70 dağılımı gözetilebilir.

Lojistik dağıtım kanallarının yetersizliği, Çin – Avrupa demiryolu ile 15 günde Hamburg'a tren yolu ile sevkiyatın mümkün olması yönünde yapılan yatırımlar lojistik dağıtım kanallarının önemini artırmıştır. Devletin ve lojistik firmaların aktarma yatırımı yapmaları hızlandırılmalıdır. Üçüncü köprü demiryolu yatırımının hızlandırılması, özel sektörün yatırım yapmasını kolaylaştırmak için demiryollarındaki bürokrasinin azaltılması, ülkelerde bulunan demiryollarının birbirine bağlanması yönünde çalışmalar yapılması önemlidir.

Sektörümüzdeki sorunları inceleyebilecek yeterli uzman personelin kamuda ve özel sektörde yetersiz olmasının giderilmesi için üniversite eğitimi esnasında firmalarda staj yapılması sağlanmalı, sektörde en az 5 yıl tecrübeli uzman personelin kamuda tecrübelerinden faydalanılması sağlanmalıdır.

GELECEK ARAŞTIRMASI ÇALIŞTAYI YÖNETİCİSİ

Özgü KAYNAK

1988 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden mezun olan Özgü Kaynak, 1990 yılında İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme İktisadı Enstitüsü, Yüksek Lisans programını tamamlamıştır. 2000 yılında CASE LEARNING Eğitim ve Danışmanlık firmasını kurarak Eğitim ve Proje Koordinatörlüğü görevini üstlenmiştir. KEPNERandFOURIE, Thinking Dimensions Global (USA) tarafından geliştirilen Problem Çözme ve Karar Verme "ThinkingWorks™", Yenilikçilik "FreeZone Innovation™", Proje Yönetimi "ProjectWorks™" programları ile 17 yılı aşkın süredir eğitimler ve danışmanlık hizmetleri vermekte, kurumlara özel stratejilerin belirlenmesi, sorunların saptanması ve çözüm önerilerinin oluşturulmasına yönelik Gelecek Araştırması Çalıştayları yönetmenliği yapmaktadır.

CASE
L E A R N I N G S

Thinking
DIMENSIONS
G L O B A L
Management Consulting
 KEPNERandFOURIE